

פרשת בראשית

מהו סוד הבריאה?

"בראשית ברא אלוקים את השמיים ואת הארץ..." (בראשית א', א')

זהו פסוק הפתיחה של ספר התנ"ך כולו. שלושת המילים הראשונות מגלות לנו את סוד הבריאה. המילה הראשונה בפסוק, "בראשית", קובעת את העובדה שהייתה לעולם התחלה ברגע נתון. המילה השנייה, "ברא", מבהירה שלא כוחות מקריים ועיוורים יצרו את העולם המדהים במורכבותו וביופיו. מורכבותו ודיוקו המדהימים של היקום מצביעים על תבונה עמוקה, אינסופית, שאין סיכוי שתיווצר במקרה. מילה זו מלמדת אותנו שתיאוריית המפץ הגדול שאיתה מסבירים הפיזיקאים את היווצרות העולם אינה מקרית. מילה זו מבהירה שיש מנהיג לעולם המסובב את כל הדברים והכוחות הפועלים בו. המילה השלישית מצביעה על הבורא. "מעשה שבא כופר אחד ואמר לרבי עקיבא: העולם הזה מי בראו? אמר לו: הקדוש ברוך הוא. אמר לו: הבא לי הוכחה ברורה. אמר לו: למחר תבא אלי. למחר בא אצלו. אמר לו רבי עקיבא: מה אתה לובש? אמר לו: בגד. אמר לו מי עשאו? אמר לו האורג. אמר לו: איני מאמין לך הראני ראייה ברורה. אמר לו: ומה אראה לך וכי אינך יודע שהאורג עשאו? אמר לו: ואתה אינך יודע שהקב"ה ברא את עולמו? עזב אותו כופר את המקום. אמרו לו תלמידיו: מה נחשבת ראייה ברורה? אמר להם: בני כשם שהבית מודיע על הבנאי, הבגד מודיע על האורג, וכן מוכיחה הדלת על הנגר, כך העולם מעיד על הקב"ה שהוא בראו" (מדרש תמורה).

בריאת האדם

"ויברא אלוקים את האדם בצלם בצלמו, בצלם אלוקים ברא אותו, זכר ונקבה ברא אותם" (בראשית א', כ"ז) - מה פשר הלשון המשובשת בפסוק? האם האדם הראשון נברא יחיד או רבים? כיצד יתכן שמופיע בפסוק שנברא גם בלשון יחיד וגם בלשון רבים? כל המפרשים דנים בשאלה זו.

רש"י: "מדרש אגדה שנבראו שני פרצופים בריאה ראשונה, ואח"כ חילקן".

תרגום יהונתן: "ואידמא דזכר ונוקבא בגוהון ברא יתהון".

רמב"ן: "כי הייתה הבריאה מתחילה מזכר ונקבה, ונשמתו כלולה בהם".

אבן-עזרא: "ואדם נברא בתחילה ב-2 פרצופין והנו אחד וגם הוא שניים והוא נברא זכר ונקבה".

כל המפרשים מסבירים שאכן בצלם אלוקים ברא אותו (יחיד) - אותם (שניים). כלומר האדם הראשון נברא זכר ונקבה יחד!

1. אם כבר בשעה שנברא האדם הוא זכר ונקבה (כלומר שניים), מדוע הקב"ה אומר "לא טוב היות האדם

לבדו, אעשה לו עזר כנגדו" (ב', י"ח) - והרי הוא שניים ואינו לבד?

2. מה פשר האמירה של ה': "לא טוב היות האדם לבדו, אעשה לו עזר כנגדו" - האם "התחדש" לקב"ה שלא

טוב היות האדם לבדו? והרי זה לא יעלה על הדעת, שכן הקב"ה מכיר בראש ובסוף... ויודע מה שנעשה ומה

שעתיד להיעשות?

3. הקב"ה הרי ידע שיפריד את הזכר והנקבה בסוף, אז מדוע נבראו מחוברים מלכתחילה?

תשובה לשאלה הראשונה נוכל למצוא בדברי הרמב"ן בפירושו על המילים "עזר כנגדו" - "אבל ייתכן לומר טוב שיהיה העזר עומד לנגדו...". הרמב"ן מסביר שהאדם הראשון (=אדם+חיה) נברא באופן כזה שאדם וחיה היו מחוברים זה לזה בגבם כאילו הם יחידה אחת בודדת ולכן למרות שהם שניים זה אחד לבד. (שלא כמו שאר החיות שנבראו שניים זכר ונקבה אחד מול השני). ואז בא ה' ואומר לא טוב היות האדם לבדו - כלומר, לא טוב שיהיו כיחידה בודדת מחוברים אחד לשני בגבם, טוב שאפריד ביניהם והעזר יהיה עומד כנגדו - ממולו. ואז האישה תהיה מול האיש והם יהפכו להיות שניים, אחד כנגד השני.

לגבי השאלה השניה, ודאי שלא "התחדש" לקב"ה שלא טוב היות האדם לבדו. בפסוק זה הקב"ה הגדיר את האופן הראוי של בריאת "העזר כנגדו", שתיברא לאחר שיחוש האדם בחסרונו. כלומר הקב"ה ברא בתחילה את הזכר

והנקבה יחד כדי שמלכתחילה הזכר יחוש בחסרון האישה (זה השלב הראשון המתואר בפסוק: "לא טוב היות האדם לבדו") ורק אז הפריד בניהם (זה השלב השני המתואר בפסוק: "אעשה לו עזר כנגדו").

מדוע סדר זה כל כך חשוב? מדוע מלכתחילה נבראו מחוברים ולא מופרדים?

1. האדם חייב לחוש בשלב הראשון בחסרון האישה כדי שעל ידי כך יכיר במעלת בת זוגו ואז הברית שיכרתו ביניהם תהיה חזקה ונצחית ובזאת יגיעו למדרגת האדם השלם.

2. תשובה נוספת נמצא בבראשית רבה (פרק י"ז סימן ד'). לפי שצפה הקב"ה שאדם הראשון, לאחר שיחטא ויאכל מעץ הדעת, יאשים את הקב"ה שברא לו אישה שתכשיל אותו. ואכן כך אמר האדם הראשון לקב"ה לאחר שחטא "האישה אשר נתת עמדי" (זה בגללך...). לפיכך הקב"ה לא הפרידם, עד שאדם הראשון תבע זאת בפיו- שלא יבוא בטענות- לכן נבראו בתחילה מחוברים.

מה כל כך גרוע בלהיות מחוברים דרך הגב? מה היתרון במציאות שנוצרה לאחר שהופרדו והפכו להיות זה מול זה?
כאשר 2 הברואים זכר ונקבה רואים את המציאות ממקום אחד (ולא אחד כנגד השני) יש חיסרון בדבר. השוני בין הזכר לנקבה בהיותם בגוף אחד לא בא לידי ביטוי באופן שלם.

חז"ל שואלים על הפסוק "וייצר אלוקים את האדם עפר מן האדמה" - **מדוע הכפילות (הרי לכאורה עפר=אדמה)?** ומלמדים אותנו שתכונת האדם כעפר שהוא קשה ותכונת האישה כאדמה שהיא רכה (הגבר לרוב מחוספס יותר ופחות נעלב. האישה יותר עדינה ורגישה ונוטה להיעלב). כלומר, מלכתחילה נבראו שונים בתפיסתם את המציאות אך ראייה זו טובה יותר כאשר הם מופרדים. גם אדם הראשון הבין זאת ולכן תבע מיד שיפריד בינו לאישה על מנת שתהיה עזר כנגדו. אנו רואים מכאן שהאיש והאישה שונים מיסוד בריאתם בתפיסתם את המציאות. אך למרות השוני זוהי שלמותם ובקשת האדם עצמו היא שתהיה לו מישהי שונה ממנו שתשלים אותו.

מהו עץ הדעת?

הגמרא במסכת ברכות בדף מ' עמוד א', מביאה מספר דעות והסברים לגבי עץ הדעת.
ר' יהודה אומר שעץ הדעת היה **חיטה** - החיטה מוסיפה דעת כיוון שידוע ש"אין התינוק יודע לקרא אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן"- כלומר יש משהו בחיטה שמוסיף דעת ומאחר שכתוב ש"נפקחו עיניהם" של אדם וחווה לאחר שטעמו מעץ הדעת לדעתו עץ הדעת היה חיטה .

ר' מאיר אומר שעץ הדעת היה **גפן** - לאחר שנח שתה יין הוא השתכר ונתבזה ע"י כך, ובנו כנען קולל -מכאן לומד ר' מאיר שהיין מביא צרות על האדם. מאחר שאדם וחווה גורשו מגן עדן והגיעו להם צרות לדעתו של ר' מאיר עץ הדעת היה גם גפן.

ר' נחמיה אומר שעץ הדעת היה **תאנה** - ר' נחמיה סובר שמידתו של הקב"ה היא לרפא את האדם בדבר שהוא מכה אותו. אחרי שאדם וחווה אכלו מעץ הדעת כתוב "ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגורות" (בראשית ג', ז') כלומר שזה היה התיקון/המרפא שלהם ולכן לדעתו גם העץ שגרם להם לחטא היה תאנה.

מדוע ציוה הקב"ה שאדם וחווה יאכלו מכל עץ הגן ומנע מהם רק עץ אחד? כדי שיהיו רואים אותו תמיד וזוכרים את בוראם ושיהיה עולו עליהם.

שבת שלום,